

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних умовах розвитку економіки України, управління грошовими потоками суб'єктів господарювання є важливою складовою фінансового планування. Питання ефективності управління грошовими потоками підприємства є доволі актуальним, оскільки величина цих потоків свідчить про стан самого підприємства, є основою для його самофінансування та впливає на платоспроможність і ліквідність. Від ефективності управління грошовими потоками залежить реалізація поточних і довгострокових цілей і завдань підприємства, виконання зобов'язань перед кредиторами, стабільність виробничої діяльності, фінансова стійкість у перспективі. Для оптимізації чистого грошового потоку, збалансованості руху коштів, синхронності їх формування потрібно впровадження дієвої системи управління грошовими потоками на підприємствах.

Фінансово-господарська діяльність підприємств нерозривно пов'язана з рухом грошових коштів, в результаті якого формуються вхідні і вихідні грошові потоки. У зв'язку з цим особливого значення набуває поняття "грошовий потік", яке привертає увагу багатьох практиків і науковців.

Тема сутності грошових потоків, управління грошовими потоками достатньо широко розглянута в сучасній економічній літературі. Цим питанням займалися як українські вчені – І.О. Бланк, Г.Л. Вознюк, О.В. Дзюблюк, А.Г. Загородній, Л.О. Лігоненко, Н.Ю. Невмержицька, О.Ю. Ролько, В.А. Харченко, М.В. Матвієць, Н.В. Перловська, О.В. Мицак, Р.А. Слав'юк, Т.С. Смовженко, О.М. Сорокіна, О.О. Терещенко, так і російські фахівці – М. Бертонеш, В.В. Бочаров, Є.В. Бикова, Л.Ш. Лозовский, Р. Найт, Б.А. Райзберг, Л.Г. Риндін, Г.А. Шамаев, а також низка зарубіжних вчених – Ю. Брігхем, Дж. Ван Хори, Б. Коласс, Б. Койлі, Т. Райс.

Виникнення та формування грошового потоку під час здійснення господарських операцій у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності є результатом прояву фінансово-економічних відносин, таких як виконання договірних зобов'язань між суб'єктами господарювання. Функціонально-організаційні особливості господарських операцій підприємства дають змогу ідентифікувати рух грошових коштів за видами грошових потоків. Грошові потоки мають винятково фінансовий характер, адже їх результатом є формування, розподіл та використання фондів грошових ресурсів підприємства. Платоспроможність та ліквідність підприємства безпосередньо залежить від його спроможності своєчасно та в необхідному розмірі генерувати грошовими потоками. Ця залежність потребує реалізації цілісної системи прогнозування, планування та контролю за грошовими потоками, що формуються в результаті фінансово-господарської діяльності підприємства.

Грошові потоки безпосередньо пов'язані з рухом коштів на підприємстві, який відображає надходження в розпорядження суб'єкта господарювання грошових ресурсів та їх використання.

Базові функціонально-організаційні характеристики грошових потоків формуються на основі сукупності складових елементів, таких як причина та джерело формування грошового потоку і чинники формування абсолютної величини грошових ресурсів.

Управляючи грошовими потоками, головна увага має зосереджуватися на пріоритетних потоках за фінансово-господарськими операціями, тобто тих, що забезпечують формування більшої частини вартості підприємства та його прибутку й здійснюються на регулярній основі. Слід наголосити, що грошовий потік від операційної діяльності суб'єкта господарювання має розглядатися як основне джерело фінансового забезпечення його господарської діяльності в подальші періоди. Тому одна з ключових характеристик підприємства, що ефективно функціонує, – наявність протягом тривалого часу позитивного операційного грошового потоку з порівняно стабільною абсолютною величиною. Ефективне управління грошовими потоками визначається базовими положеннями щодо організації управління ними. Грошові потоки не можуть виникати внаслідок бездіяльності підприємства. Вони є невід'ємною складовою фінансового та операційного циклів, що вимагає узгодження фінансових рішень між усіма напрямками управління фінансами підприємства. Управління грошовими потоками потребує відповідного інформаційного наповнення системи прийняття управлінських рішень. А також передбачає однозначність трактування прийнятих фінансових рішень, чіткість доведення їх до виконавців та забезпечення адекватного зворотного зв'язку – моніторингу, перегляду та корегування фінансових рішень. При цьому управління грошовими потоками розглядається як послідовний процес постановки завдань та їх виконання. Управління грошовими потоками як цілісна система включає реалізацію таких етапів:

1) планування та прогнозування грошових потоків і складання відповідних внутрішніх фінансових документів;

2) імплементація бюджету грошових потоків, що є невід'ємною складовою системи бюджетів на підприємстві, як процес його безпосереднього дотримання під час організації операційної, інвестиційної, фінансової діяльності;

3) контроль виконання бюджету грошових потоків;

4) корегування планових величин відповідно до зміни зовнішніх і внутрішніх умов реалізації бюджету грошових потоків.

Ефективне управління грошовими потоками вимагає формування спеціальної політики як частини фінансової стратегії підприємства (рис.1).

Рис.1 Етапи управління грошовими потоками підприємства

Для ефективного управління грошовими потоками необхідно мати інформацію про величину грошових потоків за певний час, основні їх елементи, види діяльності, що утворюють потік коштів. Зважаючи на значну роль грошових потоків у діяльності підприємства, для ефективного управління ними на чільне місце виходить забезпечення комплексного та достовірного обліку фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, своєчасне формування звітності, впровадження служб і систем, відповідальних за планування, формування, управління та аналіз руху грошових коштів. Отже, реалізація цих кроків призведе до суттєвого підвищення ефективності використання власних і позикових коштів підприємства, що дозволить поліпшити фінансовий стан та стійкість підприємства.

Сукупність конкретних методів, підходів, прийомів і форм (інструментарій управління грошовими потоками), що використовуються підприємством для організації руху грошових коштів у часі і просторі відповідно до визначених критеріїв і цілей, формує модель управління грошовими потоками підприємства, яка має розв'язати певні індивідуально визначені кожним підприємством завдання, враховуючи особливості його фінансово-господарської діяльності, положення фінансової стратегії, а також умови зовнішнього та внутрішнього середовища їх реалізації.

Отже, можна стверджувати, що грошові потоки підприємства – це складне явище, яке тісно влилося у загальну фінансову систему підприємства і є невід'ємною його частиною. Тому організація управління грошовими потоками має відбуватися комплексно, разом із іншими напрямками фінансового управління.